טשערנאָוויצער בלעטער

אומאָפּהענגיקער אָרגאַן פאר פּאָליטיק, קולטור אוןווירטשאַפט.

„Czernowitzer Bleter“, Ziar independent pentru politica, cultura şi economie Redacţia şi Administraţia: Cernăuţi, str. Radu cel Mare 13 Plătibil şi justiţiabil la Cernăuţi.	דערשיינט וועכנטלעך oooooo איינצל־עקזעמפּלאַר 5 ליי.	אבאָנאמענט: 4 חדשים: 100 ליי, האלביערלעך: 140 ליי, פאר א גאנץ יאר: 280 ליי. — אויסלאנד: 4 דאָלאר יערלעך. אנאָנסן לויטן מילימעטער־טאריף.

יאָרגאנג I.	טשערנאָוויץ, דעם 9־טן נאָוועמבער 1929.	נר. 26.

אין דער טשערנאָוויצער קהלה
גייט די קאָמעדיע ווייטער
צו וואלן איז נאָך ווייט — מ'לאטעט א לעבעריקן זאק — דער ביירוט גרייט זיך איבערצואווינטערן אין קהל־שטובל.

די פאָדערונג פון דער יידישער באפעלקערונג, נאָך קהלה־וואלן האָבן ביז איצט נישט געפונען יענעם אָפּקלאנג ביי דער זשערענטשאפט, ווי ס'האָט זיך דערווארט. מ'וועט מאכן וואלן, הייסט עס אָבער ערשט שפּעטער, ווען ווייסט מען נישט. דערווייל מוז מען באראָטן דעם בודזשעט...

אין די וואָך זענען אויך פאָרגעקומען אזוינע מיני זיצונגען, וועלכע האָבן באטראכט א פרעלימינאר פאר די לעצטע צוויי חדשים פונם יאָר. ס'איז [illegible] געוואָרן, — אויף א גאָר דילעטאנטישן אופן, און ווי פאר באראָטערס, וואס קענען זיך זער ווייניג אויס אין פינאנץ־זאכן — א מין רשימה פון הוצאות און הכנסות, וועלכע ענדיקט זיך מיט א דעפיציט פון אן ערך איינס א האלב מיליאָנען! און מ'האָט זיך אריינגעלאָזט אין א דיסקוסיע וועגן דעם ענין. אין אן ערנסטן שמועס, נישט אָפּוואַרפנדיק בכלל דעם גאנצן בודזשעט אליין נישט קאָמפּעטענט אים צו באראָטן! מ'וויל פּרוּוון לעגן א לאטע דאָ און דאָרט. מ'וויל באשליסן, אז די באָטישע צושטאנדן, וועלכע הערשן איצט אין דער קהלה און קומען צום בולטסטן צום אויסדרוק אין בודזשעט זאָלן סאנקציאָנירט ווערן אָפיציעל דורכן ביירוט, זאָלן באשטעטיקט ווערן פון די פארטרעטער פון אלע פּארטייען. מ'וויל ווארפן א בונטל שטרוי די אָרעמע מאנדאטאָרן, א ביסל מאטעריאל אויף א זעקס ביז אכט זיצונגען, געבן א געלעגנהייט צו האלטן א פּאָר דרשות, אָפּצולאָזן צום פענסטער ארויס דעמאגאָגישע פראזן, און דערווייל וועלן זיי פארגעסן אָנ'ם עיקר, אָפּלעגן דאס וויכטיקסטע די וואלן! מ'וויל זיך שפּילן אין „פארוואלטונג“ און אלע די דעקרעטירטע „פאָרשטייערס“ און וויצע־פאָרשטייערס האָבן זיך שוין אזוי אריינגעלעבט אין זייערע ראָלן, אזוי ווי ס'זאָל זיי עמיצער האָבן געבעטן צו מאכן דאָרט בודזשעטן און זיך איינצואָרדנען אויף חדשים...

ווער ס'כאפּט נאָר א קוק אין דעם צוויי חדשים־דיקן פרעלימינאר, דער קאָן וויסן ווי טיף ס'איז געזונקן די קהלה אין די לעצטע צען יאָר און וועלכער תהום ס'דראָט איר, ווי נאָנט זי איז צו אן אונטערגאנג!

איבער 20 מיליאָנען באטרעפן די הוצאות פון דער טשערנאָוויצער קהלה, אָבער 12 מיליאָנען דערפון גייען אוועק פאר פערזאָנאל און נאָר 8 מיליאָנען פאר קולטור, סאָציאלער רבעט, ביוראָ־הוצאות, שטייערן א. א.

דאס הייסט ווער ס'גיט היינט דער קהלה א שטייער פון 1000 ליי, מוז וויסן אז, 600 ליי גייען אוועק פאר דערהאלטונג פון באאמטן און נאָר 400 פאר אלע אנדערע רעליגיעזע, קולטורעלע און סאָציאלע באדערפענישן!

דאס הייסט אז א פולער מיליאָן ליי איז נויטיק יעדן חודש אויף אויסצוצאָלן שכירותן און פענסיעס, אויף צו באצאָלן דעם כלי־קודש, שוחטים, חזנים, משגיחים, דאָקטוירים, לערערס און באאמטן, וועלכע בלייבן צום גרעסטן טייל הונגעריק און נישט באפרידיקט!

דאָס הייסט, אז נאָר די אומדירעקטע שטייערן און אָפּצאָלונגען — ווייל פון דירעקטע שטייערן איז אין בודזשעט גאָר נישט דערמאָנט — וועלכע [illegible] ווי א שווערע משא אויף דער יידישער באפעלקערונג מוז מען ארויספּרעסן און אויסזויגן אלע די מיליאָנען, און די דעפיציטן וואקסן און אלע אנשטאלטן און זייער מצב ווערט פון טאָג צו טאָג טרויריקער.

און דאס שווערסטע איז, וואס דעם גרעסטן טייל פון די הכנסות באטרעפן די געלדער פון כשר־פלייש שחיטה, קבר'ים, מצבות און מתים און וואס די יידישע ארטאָדאָקסע מאסן קענען צו יעדערצייט שטעלן א פאָדערונג אז די הוצאות פארן כלי־קודש, יידישקייט און דת זאָל נאָך פארגרעסערט ווערן, ווייל זיי זענען דאָך די צאן קדשים וואָס מ'שערט א גאנץ יאָר און מיט וועמענס וואָל מ'באקלייט אלץ.

און דאס טרויריקסטע איז וואָס די דירעקטע באשטייערונג איז א פארשווינדענד קליינע, אן אומבאדייטנדע, פארן גאנצן יאָר, נישט אזוי גרויס צו דעקן אפילו די דעפיציטן פון דריי חדשים.

און די הערן פונם ביירוט איז עס אויך שוין באוווּסט, אז זיי זענען אָנמעכטיק אקעגן קהלה־אפּאראט, וועלכער פונקציאָנירט נאָך אין גייסט פונם אלטן פרעזעס, אז זיי זענען צו שוואך עפּעס צו רעפאָרמירן און א הויז העכערן דעם און יענעם די געהעלטער, קענען זיי נישט טון, גאָר נישט, להלוטין גאָר נישט כדי צום קלענסטן טייל נאָר גוט צו מאכן די גרויסע שאָדנס, כדי צושאפן א בודזשעט וועלכער זאָל ווידער אויסדרוק פון א געוויסן פּראָגראם, כדי ס'זאָל האבן א פרצוף און אן אויסגעהאלטנקייט אין דער ארבעט. און דאָך מאכן זיי ווייטער מיט די קאָמעדיע, רעדן זיך איין פון אָט דעם אָרימקייט, און דעם דלות ארויסצושלעפּן א סובווענציע, א סובסידיע פאר די אנשטאלטן פון זייערע פּארטייען, פאר די פאריינען פון זייערע פריינט...

אָבער דער צוויי חדשימדיקער פרעלימינאר מיט זיין מוראדיקן דעפיציט, פארשליסט אלע קאסע־טירן און וויל צווינגען דעם ביירוט, אויב שוין געבן סובווענציעס פאר דעם און יענעם אנשטאלט — מוז מען טאקע ערשט אין הידש יענער זיך אויסקוועטשן מאכן א בודזשעט פאר א גאנץ יאָר און ווייטער בלייבן אויף די בענקלעך...

איי וואלן? דירעקטע שטייערן? און א נייעם קהלה־שטאטוט?

דאָס אליין פאמעלעך! די לעגיסלאטור־צייט פון דער איצטיקער רעגירונג איז נאָך גרויס — וואַרט יידישער ווייל ער, מאן פונם פאָלק, וואָס ווילסטו אין דער קהלה האָבן אז אנשטאלטן פון קולטורעלער און המירא...

דער ביירוט האָט ערשט אָנגעהויבן באראָטן א בודזשעט־פרעלימינאר פאר נאָוועמבער־דעצעמבער. די צווייטע גארניטור פון די פּארטייען פילט זיך דאָרט גוט. זי וויל האלטן אין קהלה־שטובל איר ווינטער־שלאָף.

ש. א. סופר.

———

פּריוואַט־קריזיסן

די צוויי טראגישע זעלבסטמאָרדן אין טשערנאָוויץ זענען פון א געוויסער פּרעסע אויפגעבלאזן געוואָרן צו א וואָלוולער סענזאציע, כאָטש דער ענין איז גענוג אן ערנסטער און פון גרויסער באדייטונג, כדי א'ם נאָר אזוי אָפּצופּטרן מיט פראזן וועגן הערשנדיקן ווירטשאפטלעכן קריזיס. ס'איז כדאי זיך דערמיט צו באפאסן ווי מיט דערשיינונג פון א טיפערער באדייטונג.

דער גרויסער דענקער און מחבר פון דער „אלגעמיינער פליכט“ פּאָפּער־לינקעאוס ווייזט אָן אין דעם דערמאָנטן ווערק אויף דער באדייטונג פון פּריוואט קריזיסן און אויף די קרבנות וועלכע זיי פאָדערן יאָר איין יאָר אויס. ער רעכנט אויס א גאנצע רייע צופעליקע און אקוט ווערנדיקע קריזיסן: 1) ווען עמיצער, וועלכער האָט פארגעסן צו באצאָלן צום טערמינדי סטראכירונגס־ראטע, ברענט אָפּ; 2) ווען א מאָלער פארלירט א האנד אָדער זיין אויגן־ליכט; 3) ווען אן ארצט ווערט טויב און פארלירט זיין פּראקטיק; 4) ווען א געזאנגס־קינסטלער אָדער א שוישפּילער פארלירט יינג זיין שטים; 5) ווען מ'זאָגט אָפּ א בוכהאלטער פון זיין שטעלע, ווייל ער איז אלט; 6) ווען א קליינער לאנדווירט האָט עטלעכע יאָר שלעכטע גערעטעניש; 7) ווען א בעל־מלאכה ווערט פארערמט צוליב לאנגיאָריקע קראנקהייטן פון זיינע קינדער; 8) ווען א קליינער הענדלער, וועלכער פאָרט אויף ירידים, ווערט עטלעכע מאָל געשטערט פון רעגנס און פארקויפט נישט גאָר נישט; 9) ווען א באלעבאָס פון א שענק האָט א פארענגטן זומער; 10) ווען א קאסיר גיט איבער געלד און ווערט פארערמט; 11) ווען א סוחר פארלירט דעם קרעדיט וועגן פארשפּרייטע בלבולים איבער אים; 12) ווען א בליץ דערהרגעט די איינציקע קו פון א פויער; 13) ווען מ'ווערט געלינדיקט פונם באלעבאָס און מ'פארלירט א גוטן פּלאַץ פאר א קלייט; 14) ווען עמיצער שפּאָרט זיין גאנץ לעבן און מ'גנבעט ביי אים אוועק אלע ווערט־פּאפּירן.

ס'איז מיר באקאנט א פאל ווי איינער האָט יאָרנלאנג געשפּאָרט און אָנגעקליבן א סכום פון 60.000 ליי. האָט דאס ווייב די העלפט אוועקגעגעבן, אָן זיין ווויסן דעם חתן פון דער טאָכטער, וועלכער האָט דאן פונם שדוך גאָר נישט מער געוואָלט וויסן און די אנדערע העלפט האָט מען ארויסגעגנבעט ביי דעם שפּאָרער אויס זיין קעשענע, ווייל ער האָט עס ארומגעטראָגן מיט זיך מורא האָבנדיק, אז די פרוי קאָן אויך דעם רעשט אויסגעבן.

פּאָפּער־לינקעאוס ווייזט דערויף אָן, אז די צאלרייכע פּריוואט־קריזיסן זענען סימנים פון קראנקע צושטאנדן פון אונזער ווירטשאפטלעך לעבן און ער שילדערט מיט בולטע פארבן די נויט פונם קליינבירגער, פונם קליינעם בעל־מלאכה און קליין־הענדלער. באזונדערס איז טרויריק דער גורל פונם קליינעם סוחר, וועלכער ווערט פארעכנט צום באַזיצנדיקן קלאס, כאָטש ער פארמאָגט נישט מער ווי א סך דאגות, ער איז א „קאפּיטאליסט“ אָן קאפּיטאל, וועלכער מוז זיך ראנגלען מיט א גאנצער וועלט פון שונאים, מיט הויזהערן, באנקן, קונים און גראָסיסטן.

זיין פארהעלטניש צום געלד־אנטלייער, איז ווי פון א שקלאַף צו זיין אייגנטימער! און ערשט זיין קאַאָס וועגן די קונים. וויפיל מאטערניש, וויפיל רעדן, שרייבן, רעקלאמירן ביז ער באקומט איינעם און אויך דאָ איז דאס פארהעלטניש פון פארקויפן צום קויפער, ווער שמועסט נאָך אז ער צאָלט מזומן — ווי פון א האר און א קנעכט.

אזא מין „סוחר“ אָדער „זעלבסטשטענדיקער“ מייסטער לעבט אמאָל ערגער ווי א חיה אין מדבר.

פּאָפּער־לינקעאוס שרייבט וועגן דעם:

אין צאלרייכע פיזיאָגנאָמיעס לאָזט זיך בולט דערקענען ווי גרויס ס'זענען די דאגות וועגן עקזיסטענץ־קאמף. ווי שווער ס'קומט אָן די דערנערונג. די וועלכע האָבן אליין וואס זיי דארפן, דערקענט מען שוין אָן זייער הולך און פון זייער אויסזען, אז עס פעלט זיי גאָר נישט. די זיכערקייט און זייערע זשעסטן זענען דער פּועל־יוצא פון א גוטן ווירטשאפטלעכן יסוד און נישט ווי מ'מיינט אן אויסדרוק פון זייער געבוירענעם אריסטאָקראטיזם.

ווי אזוי זעט אבער אויס דער פארדאגהטער? זיין פּנים, זיין גאנג, באטראכט נאָר אמאָל די קליינע בעלי־מלאכות בשעת א שמחה, אפילו ביי א יובל פון זייער פאריין, ווי אזוי פארמאטערט, פארצרהט און פארד אומערט זיי זענען טאקע אין די יום־טובדיקע קליידער, וויפיל קנייטשן אויף זייער שטערן ס'דערציילט פון צרות און נויטן!...

און ווי א יוסטיץ־מאָרד רודערט אויף אלע מענטשן — זאָגט פּאָפּער־לינקעאוס — און רופט ארויס דיסקוסיעס וועגן דעם שטראָף־קאָדעקס, אזוי מוז איין איינציקער זעלבסט־מאָרד צוליב נויט, פירן צו א פארניכטנדיקער קריטיק פונם הערשנדיקן ווירטשאפטס־סיסטעם.

א געזעלשאפטס־אָרדנונג, אין וועלכער אן ערליכער מענטש מוז ווערן א מאבד עצמו לדעת, ווייל ער האָט נישט פון וואס צו לעבן — האָט נישט קיין שום זכות הקיום.

וואס נוצן אלע די טענות, אז דער יחיד איז אן עולם קטן, באשאפן בצלם אלהים — אז מ'מוז זיך דערהרגענען אויב ס'איז נישטא קיין געלד.

פאר יעדן מענטשנס וועגן איז באשאפן געוואָרן די וועלט — און דערפאר איז עס דער חוב פון דער געזעלשאפט, אז אלע מענטשן וועלכע ווילן נאָר ארבעטן, זאָל זיין באפרייט פון עקאָנאמישע דאגות.

ת. ר.

בריוו פון ארץ־ישראל

דער אינטערוויו מיט הערן לוק – דעם מופטים בלבולים.

פון אונזער א״י־קאָרעספּאָנדענט ש. א. הלוי.

דער שמועס, וואס מר. טשארלס לוק, דער הויפּטסעקרעטאר פון דער פאלעסטינער רעגירונג האט געהאט מיטן אמעריקאנער זשורנאליסט מר. פּיער וואן פּאסען, דער פאַרשטייער פון דער „ניו־יאָרקער וואירלד" וואס איז דורכן לעצטן פארעפנטלעכט געווארן אין „פאלעסטין ביולעטין" און נאכדעם — אין די איבריקע צייטונגען אין לאנד, האבן אויפגעהויבן מיט זיך אזא מין טומעל און געדויש, אז אייך לוק און דער אמע־ריקאנער זשורנאליסט האבן זיך אויף דעם נישט גע־רעכט.

די יידן אין ארץ־ישראל האבן דורך דעם שמועס פלוצלינג דערזען, ווער ס׳איז דער מאן, אין וועמענס הענט ס׳איז איבערגעגעבן געווארן די מאכט איבערן לאנד אין דער צייט, ווען דער הייג־קאָמיסאנער טשאנסעלאר איז דא נישט געווען, און אלגעמיין איז אָט דער טיפּ, אין וועמענס קורצער רעגירונגס־צייט מען האט פּאַגראָמירט די יידישע נאציאנאל־היים, אליין א שטיקל רעטעניש. מ׳ווייסט פון לאנג, אז ער איז דער זון פון אן אונגארישן ייד, א משומד, לעאן לוקאש, וועמענס נאמען ס׳איז פריער געווען „ליי־בעלע שעטנז".

איצט האבן מיר דורך דעם אינטערוויו גוט דער־קענט די מיינונגען פון דעם דאָזיקן קוריאָזן מענטש. אמת, טאקע פאר א סך פון אונז זענען זיינע רעד גאר נישט קיין איבעראשונג. מיר געדענקען נאך גוט זיין „האנטבוך אָף פּאלעסטיין", ווי ס׳איז נישט פאר־האן קיין איין בלאט אפילו, ווי ס׳זאל זיך רעדן וועגן דעם יידישן אויפבוי אין לאנד. אבער פונדעסטוועגן האט קיינער נישט געגלויבט, אז ער זאל זיין אזא שלעכטער און אומגעלונגענער דיפּלאָמאט, וואס זאל גיין און איבערגעבן אזעלכע ווערטער, וואס זענען אליין פאר זיך א שווערע באשולדיקונג קעגן זיין נאך שווערערער און ארגערער אויפפירונג און וואס ווייזט בולט די עקסטע אראבישע אָריענטאציע פון דעם מענטשן, וואס דארף גאר אליין העלפן אויפבויען די נאציאָנאלע היים פאר יידן.

נאך פינף יאָר רעלאטיווער רואיקייט — האט לוק געזאגט אין זיין שמועס, — האט די פּאַלעסטינער־אַראַ־בישע שטימען איין צו דער גרינדונג פון א נאציאָנא־לער היים פאר יידן. די געשעענישן האבן אין גאנצן אויפגערודערט, אבער ס׳איז געווען קלאר פון פריער, אז די אראבער האבן אבסאָלוט נישט געענדערט זייער אָפּאָזיציאָנעלע שטעלונג. „די נייעס וואס איז געקו־מען פון ציריך — האט לוק פאָרטגעזעצט — אז ציוניסטן און נישט־ציוניסטן האבן זיך פאראייניקט און געקומען צום באשלוס צו בויען ארץ־ישראל, האבן די אראבער געבראכט צום געדאנק, אז פון איצט אָן און ווייטער האבן זיי צו טאָן נישט מיט דער יידי־שער מינדערהייט אין לאנד, נאר מיטן גאנצן פאר־אייניקטן וועלט־יידנטום. די אראבער האבן מורא גע־קריגן טאמער וועלן יידן אויסקויפן די בעסטע באָדנס און די אראבער אליין וועלן זיך דארפן פארקלייבן אין די בערג.

„איצט איז קלאר די זאך — האט געזאגט לוק — אז ווי נאר דאס מיליטער וועט ארויסגיין פון לאנד, וועלן זיך די טומלענישן און אויסברוכן ווידער בא־נייען און דאס מאל אין א ברייטערן מאסשטאב. די רעגירונג דענקט ערנסט, אז דער שטורעם מצד די מוזלמענער וועט זיך נישט באגרענעצן אין ארץ־ישראל אליין. דער פייער קאָן אויסברעכן אין גאנצן נאָענטן מזרח."

און ווען דער קאָרעספּאָנדענט וואן פּאסען האט איהם געפרעגט וועגן דער מאָדנער אויפפירונג פון דער רעגירונג, ווי דאס ארעסטירן א גרויסע צאָל יידן אין חיפה, וואס מ׳האט אריינגעזעצט אין תפיסה נאר צו־ליב דעם, וואס זיי האבן זיך אליין פארטיידיקט, פונקט ווי זיי וואלטן זיך געדארפט איבערגעבן אין די הענט פון די מערדער האט לוק געענטפערט, אז די רעגירונג דארף זיין נייטראל אין דעם סכסוך צווישן די יידן און אראבער, ווארום אויב זי וועט טון אנדעריש, וועט דאס זיין קעגן די פאראגראפן פון מאנדאט און גייסט פון באלפורס דעקלאראציע.

לוק האט פארענדיקט זיין שמועס מיט א ווארנונג, אז כל זמן די אראבער וועלן זיך האלטן אין זייער איצטיקער שטרענגער שטעלונג, קאָן מען אבסאלוט נישט פארזיכערן, אז אין דער צוקונפט וועלן נישט פאָרקומען אזוינע אויסברוכן.

— — —

אין דער העבראישער פרעסע איז דערשינען דער ענפער פון הרב קוק צו די באשולדיקונגען פונם גראנד־מופטי פון ירושלים. ווי באוואוסט, האט דער מופטי פון ירושלים פארשפרייטערט דורך דער רייטער־אגענטור א סך ליגנס און העצעס אויף די יידן אין ארץ־ישראל.

וואָרט ביי וואָרט צעקלאפּט ער דעם מופטיס רייד, אויפווייזנדיק, אז דאס איז נאר א זאמלונג פון ליגנס און געמיינע העצעס. הרב קוק ענדיקט מיט די ווער־טער, אז די אראבער אלס פאָלק זענען נישט פאר־אנטוואָרטלעך פאר די געשעענישן און געווים שעמען זיך די אראבער מיט דעם, וואס א טייל פון זייער פאָלק האבן געטין די יידן, אָנפאלנדיק אויף רוהיקע שכנים, פון וועלכע זיי באקומען נאר טובות און אלס באצאלונג האבן זיי מערדערלעך פארגאסן זייער בלוט.

„מיר האָפן, — ענדיקט הרב קוק — אז דער אמת וועט באזיגן די ליגנערישע בייזע געדאנקען, די טמאה און דעם שמוץ, וואס דער מופטי מיט זיין קאמפאניע ווילן פארשפרייטן אין הייליקן לאנד."

י. כמאראָווסקי.

די מאָדערנסטע רוסישע ליטעראטור

עטיודן II

איליא ערנבורג.

...און פארוואס בלאזט דער ווינט
און פארוואס ווערט פארניכטעט דאס
הארץ — דאס ווייס איך איך נישט.
(„דרייצן ליולקעס").

ער איז נישט אויפריכטיק, ערנבורג, זוכט זיך, אויך מיט זיך אליין. שוין מיט זיינע ערשטע אויפ־טריטן האט ער דאס לייענער־פובליקום געשטעלט צום נאר, ווען ער האט זיך כלומרשט אנטפלעקט אין־גאנצן אלס ראפינירטער ציניקער, אלס נביא פון אי־[illegible] פון ווארט און לייכטן, שארפזיניקן געדאנק, וועלכן ס׳ארט כלל נישט די ווערט פון די געדאנקען־קאָנ־סעקווענצן, נאר דער אופן פון ריזיקאלישן אָפערירן מיט זיי. „כוליא כורעניטא" האט געזאלט זיין דער שדעוווער, נאך וועלכן ערנבורג האט זיך גענומען אָנדינגען א מצבה, ווייל ס׳וואָלט יעדע פון זיינע ווייטערדיקע פרוון צו שאפן, געשמעקט מיט דער טייוולשער סירקע פון מעקסיקאנישן „זאראטוסטרא".

און ערנבורג האט אָפּגעטון אויף טערקיש: אָפּ־געווישט די אָריגינעלע שמינקע פון אנארכיסטישן ליץ אויסנעגלייכט די ווינקלען פונם מויל, וואס האט אזוי גליענדיק געגאַרט צו כריפן ניפט פון הוזק, אויסגע־לייטערט דאס אויג, וואס האט פריער געכאפּט נאר אויבערפלאכלעכן קאָמיזם פון סיטואציעס, געגעבן א רוף צום שרייבער־טיש דאס פארטריבענע װאַרעמע הארץ, דער שותף פון מערערע קינסטלער, און גע־שענקט דער וועלט א ״יע אויפלאגע פון ערנבורגן: „דאס לעבן און טויט פון ניקאלײַ קורבאוו", „די ליבע פון זשאנע ניי", „די ליבע אין פראטאטשנע געסל", „דער רייסער"...

כוליא כורעניטא, יענס באָאָט („Tresf D. E.") כורעניטאס תלמידים, די פערזאָנאזשן פון די „דרייצן ליולקעס" אפילו די טראגישע פראָנט־סאלדאטן פון „מלחמה־פרצוף" זענען נישט קיין לעבעדיקע מענטשן, דאס זענען מאנעקינען, מיט וועלכע ערנבורג האט שטארק השק געהאט צו עפענען דער וועלט דער סוד פון שפילן זיך אין בלינדזעקייט, שטערן די הארמאָ־[illegible] יעדער אנטיילנעמער בינדט זיך פרייוויליק די אויגן און מאכט זיך נישט זעענדיק דאס, וואס שטייט אונטער דער טיר און איז דורכזיכטיק פאר יעדן, וואס וויל נאר קיין אנטייל־נעמער אין דעם שפּיל נישט זיין. ס׳איז פאר א ערנ־בורגן געווען די אויפגאבע — אויסשטעלן אין א ריי אלע מאָדערנע אָפּגעטלעך: פּאליטישע, סאָציאלע, קינסטלערישע, קאָלעקטיווע ווי אינדיווידועלע און וויל־יינגעש, אין דער פליצע אָנקלאפּנדיק, זיי מאכן קורנאסע.

כוליא כורעניטא האט א מאל א קוש געגעבן איינעם פון זיינע תלמידים, דעם ייד ערנבורג, פאר זיין אויסקלויבן דעם „ניין" אין דער וועלט, פאר דעם וועלן איינפלאנצן דעם דעסטרוקטיוויזם, כורעניטא איז דער גאט פון שנאה צו דער וועלט מיט איר פארעפּושטער נארישקייט, קענן וועלכער ער קעמפט. יענס באָאָט — א יורש, א פלאכערער, ווי אלע יורשים, א מער פעליעטאָנארטיקער ווי פילאָזאָפיש־פרעטענציעזער, אבער א לאָגישער יורש. א אקטיווער צעשטערער, א פונדאמענטאלער איבערקערער פון חורבות, צו וועלכע דער לערער האט שוין צוגעשלאָגן דאס ברעטל מיטן טויט־אורטייל.

וואס איז נאך געבליבן ערנבורגן צו טון? — זיך ווייטער חכמה׳נען איבער בר־מינן׳ס, אויפּסניי אויס־ציען שטריק איבער תהומן פון וועלט־שמוץ און, שאנצנדיק אויף זיי, זיך באלעקן מיט דער ארויסגע־שטעקטער צונג?... ס׳איז געווען אומעגלעך. די שארפ־זיניקייט, א איבערגעריידערטע, א וואריאירטע, פאר־לי׳ט די הנוודיקייט, די שארפע שפּיצן און הויכט אָן אונטערשמעקן מיט באנאליטעט און די וועלט, וואס האט נישט פיינט אביסל סאדיזם פון הוזק איבער זיך, וואס פארדייעט גערן, אז עמעצער שאפט פאר איר א נייעם קרומען שפּיגל, ווי מ׳זעט די אייגענע חסרונות, אט די וועלט, וואס האט אזוי פיל קאָמפּלי־מענטן געהאט פאר ערנבורגן אין פארשידענע שפּראַ־כען, וואלט אים שוין גיך פארבעטן אין ארכיוו פון אלע גיך־נעצייטיקטע מאָדע־אנטיקן. וואלט ערנבורג נישט געווען קיין גרויסער קינסטלער, נאר א קונצ־מאכנדיקער סגאב, איז מעגלעך, אז דער גלאָריע־פלאָם ארום זיין קאָפּ וואלט שוין היינט געלויכטן נישט מער ווי די שיין פון א גראָשנדיק ליכטל, ער וואלט נישט ווערט געהאט מער פון אלע ווונדער־קינ־דער, וואס וואקסן ארויס פון זייערע הויזן. ערנבורגס טאלענט איז אבער נישט בלויז א בונד פון פלינקע פינגער און פאראכטנדיקער דענקונגס־אפּאראט. ווי אלע גרויס־קינסטלער פארמאָגט ער אויך א הארץ, וואס איז אין תוך ריין, נאאיוו און קינדיש־לויטער. אבער ער ווייסט נישט, צי מעג מען מיט דעם ארויסקומען אויף דער וועלט, צי דארף מען דארט אויך זיין הארציקייט אויף א יריד, ווי מ׳האט שוין אזוי פיל נשמה־פייער אויסגעבראכט און אזוי ווייניק שייטער־הויפנס אונטערגעצונדן. ער שעמט זיך מיט זיין גע־ווינטלעכער מענטשלעכקייט, ערנבורג (ריכטיקער, ער האט זיך געשעמט!) און באנוצט דערפאר געווער, וואס זאל אָפּווענדן פון אים אליין דעם חוזק פון דער וועלט. דאס איז ערנבורגס סוד, דער סוד פון זיין פחדנות׳דיקן מאסקירן זיך, וואס שטייט נישט אָן קיין שום קינסטלער, ווייל קונסט מוז זיין אויפריכטיק. אין דער הינזיכט איז ערנבורג אפשר טיפּיש ווי דער גאנצער מאָדערנער יידישער דור, וואס האלט זיך אין פארשידענע מאנטלען, מ׳זאל, חלילה, דעם אמתן נאאיוון, טיף־מענטשלעכן און געוויינטלעכן אינהאלט אונזערן נישט דערשפּירן.

מיט דעם דאָזיקן גרעסטן חסרון זיינעם, קעמפט זיין גרויסער, אָריגינעלער, ערשטקלאסיקער טאלענט און ער זיגט, ער דערציילט אויס ערנבורגס מאוסן סוד, ער דערהויבט אבער אויף הויכן, צו וועלכע נאר ווייניקע פון די גרויסע רוסישע שרייבער האבן דער־גרייכט, ער פירט ארויס ערנבורגן פון טעמפּן ווינקל, וואוהין ס׳האט אים פארפירט דער טייוולשער סקעפּ־טיציזם.

„דער רייסער", „די ליבע פון זשאנע ניי", „קור־באוו" און די „ליבע אין פראטאטשנע געסל" דאס איז אָריענטאציע אויפן מענטשלעכן הארץ, אויפריכטיקעס אָפּזאגן זיך פון קוואזי־איבערמענטשלעכן און מאָדער־נער צוגאנג צום אייביק אינטערעסאנטן פּראָבלעם, דעם פּראָבלעם פון מענטשלעכן לעבנס־קנויל. די נאאיווע זשאנע ניי, איר געליבטער, די נאכט־שווארצע צווייטע פערזאנאזש און דאס הימל־בלוי פון די „סימ־פּאטישע העלדן" איז נאך ביי ערנבורגן א ברוך צווישן זיין נעכטן און היינט. דער ראָמאן מוז נאך זיין קי־נעמאטאָגראפיש־סענזאציאָנעל און ראָמאנארטיק אוט־רירט. ס׳איז דאס איבערגעטריבענע על־הטא־שלאָגן

חיים וואָלמאן.

אין א פרייהייט־נאכט

ערציילונג.

(סוף).

צווישן סאָלדאטן הערט זיך א ברומעריי... און די רעדנערין רעדט און רופט אלעמאָל אויס מיט א צווידייטיקן „טאָוואר־אישצי"... האָט ווייזט אוים איוואן דער נאר, פארשטאנען וואָס מ׳מיינט... ווייל פלוצלינג האָט די גאנצע אויפמערקזאמקייט צו דער רעדנערין אויפגעהערט, סאָלדאטן האָבן זיך פון דער טריבונע אָפּגערוקט, און אלע האָבן זיך אָנגעהויבן שטופּן אין איין ווינקל...

און דאָרט אין ווינקל ביי לעווינזאָנס באקאליי־קלייט, האָט ווייזט אויס פאר „ענגשאפּט" זיך אויפ־געבראָכן א טיר, האָבן סאָלדאטן אָנגעהויבן אריינגיין אין דער האלב־פינסטערער קלייט, און שטיל נאָר מיט איין ווילן אָנגעהויבן ארויסטראָגן סחורה...

איז געוואָרן א געוואַלד צווישן יידן, „מ׳ראבירט לעווינזאָנס קלייט", מ׳דארף לויפן אין מיליציע...

— ניין, אין רעוואָלוציאָנערן קאָמיטעט...

נאָר פונם רעוואָלוציאָנע קאָמיטעט איז שוין אליין געקומען צו לויפן גאריאטשאָוו דער פאָרזיצענדער, א שיינער געזונטער שייגעץ, מיט א פעריסענער נאָז און א גוטע חנ׳ודיקע רוסישע מאָרדע, — חברים וואָס טוט איר, — האָט ער נאָך פון דערווייטנס אָנ־געהויבן שרייען, — הערט אויף, ס׳איז שענדליך, פארשמירט נישט די רעוואָלוציע...

סאָלדאטן בלייבן שטיין, א סך וואַרפן אראָפּ די שוין גערויבעטע סחורה, און אלע פילן אז ס׳איז נישט קיין שענע זאך אָפּגעטון געוואָרן, און אלע וואָלטן עס געוואָלט פארגלעטן, נאָר דער לאָך פון דער אויפגעבראָכענער טיר, שטייט אָפן ווי א שטו־מער עדות.

ווער האָט אייך געהייסן דאָס טון? — שרייט גאריאטשאָוו, פלוצלינג שפּרינגט ארויס א סאָלדאט און כאפּט אָן א קליין, דאַר פּויערל ביים נאַרגל, — אָט זיי, זיי האָבן גערויבעוועט — שרייט דער סאָל־דאט, — זיי נישט מיר, די שטאָדטישע, ציווילע, און אלץ לעגט מען ארויף אויף אונזערע חברים.

סאָלדאטן טוען זיך אלע א וואַרף צום דאַרן פּויערל וועלכער שטייט בלאס, דערשראָקן און ציטערט, מ׳הויבט אים אָן באזוכן און מ׳טרייסלט ביי אים ארויס פון דער קעשענע א ביסל רייז, א פּאָר שטיקלעך צוקער, א צעריסן פּעקל מאַכאָרקע.

ווערט א רעש צווישן די סאָלדאטן, — „זעלבסט־געריכט"... — „ארעסטירן"...

דורך זיי יערט פארשמירט דער סאָלדאטישער שינעל...

און מיליציע אריין, שפּרינגט ארויס יורקע דער מיליציאנער און כאפּט אָן דאָס דאַרע דערשראָקענע פּויערל און נעמט אים פירן אין מיליציע, און נאָך זיי גיין נאָך אלע סאָלדאטן, אין א מינוט ארום און דער מארק און די קלייטלעך בלייבן פּוסט א חוץ די עטלעכע יידן וואָס בלייבן ביי דער אויפגעבראָ־כענער קלייט און אלע קוקן זיך איבער, און אלע שווייגן און ביי אלע פּיקט זיך א געדאנק, „וואָס וועט זיין?..."

פון דער ווייטנס טראָגן זיך נאָך די קולות פון די סאָלדאטן — „זעלבסט־געריכט"...

„זיי ראבעווען און זאָגן אויף סאָלדאטן"...

„מיר וועלן פארשפּילן די רעוואָלוציע"...

„גאריאטשאָוו פארטיידיקט די זשידעס"...

„ער שפּאצירט מיט באנאכט מיט א זשידאָווקע"...

און ערגיץ ווייט אויף דער „מאַהאַלע" הערט זיך דאָס הוליען פון שיכורע קאָזאקן און א גראַמאַשקע שפּילט צו צום טאַקט, גיט אלעס אָפּ די חברים און ווייטער נאָר נישט... — גיב אָפּ דיין ווייב די חברים און ווייטער נאָר נישט...

אויפן שטעטעלע האָט זיך אראָפּגעלאָזט א גע־דיכטע פינסטערע נאכט...

* * *

און נאָך לאנג ביז שפּעט אין דער נאכט האָט גאריאטשאָוו גערעדט פאר די סאָלדאטן, געגעבן זיי צו פארשטיין אז ס׳איז שעדלעך פאר דער רעוואָ־לוציע און נישט שען פאר סאָלדאטן צו רויבן פרעמדס און רעדנערס זענען ארויף און אראָפּ אויף דער טרי־בונע, און אלע האָבן גערעדט, ווער „פאר" ווער „קעגן" און אלע האָבן געענדיקט מיט א פראגע „ריכטיק, חברים?..."

און די חברים האָבן מיט יעדן צוגעשטימט „ריכטיק", „ריכטיק"...

נאָר קיינער פון די רעדנערס האָט נישט בא־מערקט ווי די סאָלדאטן ווערן אלץ שיטערער, אָט, אָט און ס׳איז שוין באלד נישטאָ פאר וועמען צו רעדן און ווען זיי האָבן דאס באמערקט, איז שוין געווען שפּעט, דער ווינקעלער פונם שטאָדטישן פריץ איז שין לאנג געווען אויפגעבראָכן, און סאָל־דאטן מיט קאזאקן האָבן פון דאָ־ט ארויסגעקאטשעט פעסער וויין, אויפגעקלאפּט די דעקן און מיט עמערס געשעפּט וויין, ס׳האָט שוין נישט געהאָלפן גאריא־טשאָווס געשרייען און דראָהונגען אז מ׳פארשפּילט די רעוואָלוציע, דער רוסישער פּייער האָט דערפילט וויין און האָט פארגעסן אָן אלעמען...

און ווען די שטאָדטישע יידן האָבן זיך באנאכט אויפגעכאפּט און ארויסגעקוקט אויף דער פינסטערער גאס, האָבן זיי באמערקט ווי שאָטנס באוועגן זיך גיך, נייען שטיל און טראָגן גאנצע פּעק, לויפן גיך, גלייך

יוועלן און זייגערס בוכהאלץ, נאָר רינגפלאַץ 6

29 יאָר דאס פאר טרויען פון די קונים.

יוועלן און זייגערס בוכהאלץ, נאָר רינגפלאַץ 6 — 29 יאָר דאס פאר טרויען פון די קונים.

זיך פון קינסטלער פאר די חטאים קענן פשטות. מ׳דאַרף שוין אבער זיין גאר א גרויסער קונצנמאכער מ׳זאָל אזוי נארן מיט נאאיווער ליבע צום מענטש און זיינע שוואכקייטן, ווי איינציקע דענקען וועגן ערנבורגן. אז דאס איז אבער נישט קיין געוואַרעריי, נאר דער אויפריכטיקער טאָן, איז דערוויזן געוואָרן אין „רייסער", דער טראגעדיע פון אוואנטוריסט, ביי וועלכן די הענט זענען אזוי גריך אויסגעצויגן צו ווערטן, וועלכע ער אליין האט נישט באשאפן און, נאך מער, אין „ניקאַליי קורבאוו". ס׳האט געזאָרגט דאס לעבן צו מאכן פון א מענטשן א שטיק גראניט, וואס שטרעבט צו א געוויסן ציל, האט דאס קורבאוון געשמידט און געפרעסט און באשענקט מיט שטאלערנעם ווידערשטאנד. שפרייזט קורבאוו דער רעוואלוציאָנער, דורך בלוט און קללות פון זיינע קרבנות, צום גן-עדן פון זיין ציל. ער שמירט זיך נישט אוים אין טשעקא, ווייל צו די קורבאוס קלעבט זיך גאר נישט, זייער טיטאנישער געראנגל מיט דער וועלט באזאָרגט זיי מיט פאנצערן קענן אלעם נידריק-ערדישן. קורבאוו וואלט שיעור אויך נישט געבליבן א שטאלערנער מאנעקען, ווען נישט דער סוד פון הארץ, וואס ווייסט נישט קיין אנדערע געזעצן ווי די אייגענע, נישט געצוימטע פארלאנגען. און קורבאוו ליבט זיך איין אין א קאָנטררעוואלוציאָנערין, וועלכע ער שפירט אויס, בשעת זי זוכט אים צו הארגענען. אין תיך גענומען איז די ליבע פון קורבאוון צום מיידל, פון מיידל צו אים נישט קיין אנדערע ווי אלע ליבעס אויף דער גאנצער וועלט — א ספאזמאטישער אנפאל פון געפילן, קענען וועלכע מ׳קאָן זיך נישט ווערן. אונז איז וויכטיק אבער ערנבורגס שילדערונגס-מאניער, דאס נערוועזע קלאפן פון זיין הארץ, וועלכעס מיר הערן, זוכט זיך, צווישן די שורות פון ראמאן און די ליבע, די איינפאכע, אומיטלבארע ליבע, צו די העלדן. ווי אין „זשאנע ניי", ווי אין „פראטאטשנע געסל" איז ערנבורג קינדיש נאאיוו און היימיש פאראינטערעסירט מיט זיינע העלדן ווי צען טויזנט אנדערע ראמאניסטן. קיין איין שמייכעלע פון דעם באוווסטן סאָרט, קיין איין רמז פון ציניזם, אין שמוץ, אין בלוט, צוויש פארעטער אין אויסמיזרפן באגעגענען זיך זיינע העלדן און ווערן געלייטערט, נישט קיין ראַמאן נאר א מזבח אויף וועלכן מ׳רויכערט קטורת דער הייליקער, צניעותדיקער נעטון פון ליבע.

זאָל ער קומען שפעטער ערנבורג מיט ביכער־מאניפעסטן וועגן קאָנסטרוקטיוויזם, מאשיניזם אין דער קונסט, זאלן זיינע ביכער: אין דאָך דרעט זי זיך" און „ווייסע קויל" דיסקוטירן פ אַ ר מ ע ן פון קונסט. פאר אונז איז דאס אלצאיינס. ערנבורג האט זיך אומגעקערט אויף דעם וועג פון די גרויסע רוסישע מייסטער, וואס האבן אלע געגלייבט, אין גאט אדער אין טייוול, ער האט אנטפלעקט זיין סוד פון נישט אויפריכטיקן מאסקאראד, אבער דערפאר געווזנען א אוידיטאריע, וואס גלייבט איצט אין אים, זאָל ער נאָך צייטנווייז ליידן פון חטאת-נעורים אין פלוצלינג אונטערטראָגן א מאוסן „לאזיק רויטשוואנץ", ס׳מאכט נישט אויס! דער אויסגעלייטערטער סילועט פון קורבאוון וועט זיי אלע שטעלן אונטער זיין ברייטן שאטן. דער וועג פון ערנבורגן איז דער וועג צ ו ם מענטש. ער ווייסט שוין אליין וועגן דעם און דאס וועט אים געוויס דינען אלס קאָמפּאס ביי זיין ווייטערדיקן שאפן. זיין שארפער יידישער שכל וועט שוין דאן גאר נישט שאטן צו דעם, ער זאָל מיט רעכט פארנעמען דעם בכבודיקסטן פלאץ צווישן די מאָדערנע רוסישע קינסטלער.

———

נאָטיצן

אמת׳ע פארברודערונג.

א טייל פון די אָקופּאציע-ארמייען האָט שוין פארלאָזט דייטשלאנד און ס׳איז אינטערעסאנט פעסטצושטעלן, וועלכע ירושה ס׳האָבן צוריקגעלאָזט די אמאָליקע שונאים, וויפיל לעבעדיקע אידעען פאר דער פעלקער-פארברודערונג.

אין א שטאָדט, אין דער קעגנט פונם רהיין מיט 100 טויזנט איינוואוינער זענען אויף די 2646 לעבנדיק געבליבענע קינדער, וועלכע זענען געבוירן געוואָרן אין דער צייט פון 1-טן יאנואר 1919 ביז 1-טן יאנואר 1929, 458 נישט לעגיטימע קינדער פון זעלנער. זיי פארטיילן זיך לויט נאציעס: 26 אמעריקאנער, 114 ענגלענדער, 263 פראנצויזן, 55 פון אומבאקאנטע טאטעס, אָבער פון דער אָקופּאציע-ארמיי. די דערציהונג פון די קינדער וועט קאָסטן אן ערך פון 400.000 ליי ביז צום זעכצטן לעבנס-יאָר פאר יעדן קינד ד. ה. איבער 180 מיליאָן פאר אלע. א טייל פון די הוצאות ווערן איינגעמאָנט ביי די אָרעמע מיידלעך. לויט דעם „קעלנער טאָגבלאט" ווערט די צאָל פון די נישט-לעגיטימע קינדער פון דער אָקופּאָציע-ארמיי געשאצט אויף 15.000 פון וועלכע 8000 זענען צו באטראכטן אלס ענגלישע שפראָצן. די פראנצויזן, כאָטש זיי זענען בעסערע טאטעס און אָפּטמאָל זיך אליין מתודה געווען צו זייערע קינדער האָבן נישט געהאט אזויפיל גליק ווי די טיכטיקע שטארקע ענגלענדער...

אָט די פעלקער-פארברודערונג, צווישן די גרעסטע „שונאים" איז דער בעסטער ענטפער אויף דעם קינסטלעך געשאפענעם תהום צווישן איין פאָלק און דעם צווייטן. איז א ריכטיקערע תשובה אויפן נייעזענעם דייטשן קייזער׳ס: „גאָט שטראָף ענגלאנד".

— — —

אויפן קבר פון א ייד. שוישפילער

געווען א טריבער, אָסיען-טאָג און אויפן הארצן עפעס אזוי קאלאמוטנע.

עס האָט געקאָפּעט פון אויבן, ווען מיר א גרופּע חברים-זשורנאליסטן, א פאָר היגע כלל-טוער אינאיינ׳ם מיטן אנסאמבל פון יידישן פאווילאָן-טעאטער, האָבן זיך אוועקגעלאָזט צום יידישן בית-עולם, צו שטעלן דעם שטיין אויף דוד פאכלער׳ס פרישן קבר. צווישן עולם: באָרים ט אָ מ א ש ע ו ס ק י, דעם וויצע-זשערענט פון דער טשערנאָוויצער קהלה, דר. ש י פ ע ר, דער מיטגליד פונם ווינער שוישפילער-פאריין מ י י ז ל ס א. א.

נאָכדעם ווי דער זון פון פארשטאָרבענעם, וועלכער האָט אויך אזא טראגישן אופן אָפּגעשלאָסן זיינע חשבונות מיט דער זינדיקער וועלט, האָט פארענדיקט זיינע לעצטע קדיש-ווערטער, האָט ה׳ ס ו ר ק י ס אין נאמען פון יידישן טעאטער-פאריין, מיט א ציטער-יקער שטימע געשילדערט דעם שווערן, דאָרניקן מארטירערוועג פונם יידישן שוישפילער דוד פאכלער, און זאָגט ארויס די האָפענונג, אז דער קאלטער שטיין אונטער וועלכנס משא עס ליגט דוד פאכלער, וועט ברענגען צו אשטיקאלע השבון-הנפש, צו באציען זיך מיט מער אינטערעס צו יידישער קונסט, פאר וועלכער פאכלער איז געפאלן אלס קרבן.

דר. ש י פ ע ר איז מבטיח אין נאָמען פון דער יידישער קהלה צו זען אונטערשטיצן די יידישע שוישפילער מיט וואס ס׳וועט נאָר זיין מעגלעך.

אין נאָמען פון ווינער פאריין פון יידישע שוישפילער בויגט דעם קאָפּ ה׳ מ י י ז ל ס און זאָגט נאָך א „ינוח בשלום על משכבו" דעם פריצייטיק געשטאָרבענעם קינסטלער.

מ׳האָט זיך געפילט דערדריקט, איינזאם. עס האָט זיך נישט געוואָלט פארשמועסן דורך רעדן, דאָס אלץ וואס יעדער פון אונז האט פאָרבאהאלטן טיף אין הארצן, אין שטילערהייט האָבן מיר זיך געלאָזט אויפן צוריקוועג אין שטאָדט אריין.

m.

——

אונטער דער לייטונג פון א געניטן קענער פון דער ר ו מ ע נ י ש ע ר ש פ ר א ך און ל י ט ע ר א ט ו ר הויבט אָן אין די נאָענטסטע טעג א

קורס פאר רומעניש

(פאר דערוואקסענע). אינפאָרמאציעס: סעקרעטאריאט ייד. שולפאריין, יידיש הויז, II. - שטאָק.

דער אנטדעקער פון אונזער אלטן יידישן בית-עולם.

ער, דער דאָזיקער הער, קומט צו פאָרן אהערצו קיין טשערנאָוויץ, אין עטלעכע טעג ארום און איך וויל אים טאקע באגריסן צו זיין אנקומען צו אונז אין שטאָט.

איך מיין, אייגנטלעך יענעם קונסט-עסקן, וועלכער האט דערציילט בעת זיינעם א פארטראג, וואס ער האט געהאלטן ביי דער בערלינער סעקציע, פון „איווא", אז ע ר האט אנטדעקט דעם היגן יידישן אלטן בית-עלמין.

געשען איז עס אָט ווי אזוי: אינזשינער ל. פ ר ע נ ק ל, מיטגליד פון צענטראל-פארוואלטונג פון „אָרט"-פארבאנד, האט מיר דערציילט, זייענדיק דא אין טשערנאָוויץ, אז ער האט א גאר גרויסן אינטערעס פאר אלטער יידישער קונסט, און אז מ׳האט אים דעריבער געראטן צו ווענדן זיך צו מיר וועגן דעם דאָזיקן ענין.

איך האב אים, ווי יעדן אנדערן, וואס ווענדט זיך צו מיר וועגן דעם, געפירט אויף דעם אלטן בית-עולם און, אים באקענט מיט די אלטע מצבות, וואס זענען דאָרט פאראן. ער האט טאקע ארויסגעוויזן א גאר גרויסן אינטערעס און מיר דערקלערט אפילו, אז ער איז גרייט צו האלטן א ספּעציעלן פאָרטראג וועגן דעם. אויך איך וועל אים נאר צושטעלן אין זיין רשות די נויטיקע מאטעריאלן.

איך האב אים געגעבן מיין ארטיקל, וואס איז דערשינען אין דער „מנורה", ווי אויך 20 פאָטאָגראפיעס, פון מיר אליין אויפגענומען. א חוץ דעם, האב איך אים געשענקט אן ערך פון 20 דעאפּאָזיטיוון פאר סקיאָפּטיקאָן-פאָרטראגן, און אינפארמירט וועגן

: דוליצקאיא-וועלט-טורנע :

אימפרעסאריאָ: א. מייזעלס

איין איינציק קאָנצערט

הילדא דאָליצקאָיאַ

דינסטאג, דעם 12-טן ד. ה.

:: אין מוזיקפאריינסזאל. ::

אָנהויב האלב 9 אווגטס

אָנהויב האלב 9 אווגטס

פראָגראם:

1. דאס פאסטוכל
2. סלוצק, מיין שטעטאלע.
3. יידיש.
4. פאלעסטינע-ליד
5. דעם רבינס הבדלה

6. רבונו של עולם, הורא.
7. 80 ער און 70 ז.

— פויזע —

ק ל א ו ו י ר-ס אָ ל אָ.

1. אף ברי.
2. קאטארינא מאָלאָדיציא
3. משהלע. 4. ווידוי
5. דער רבי האט געוואָלט.
6. מארגאריטקעס.
7. איך פאָר אהיים.

קארטן צו באקומען אין דער קאָנצערט-דירעקציע „קארמען סילוואַ"

ווי זיי וואָלטן זיך געאיילט ערגיץ גיין און קומען...

און מער דרייסטערע יונגע לייט האָבן אָנגעקלאָפּט אין יעדער יידישער שטוב, אריינגעשריגן, געט ארויס האָט נישט קיין מורא ס׳איז א טרוקענער „פּאָגראָם".

„אָבער מ׳שלאָגט נישט"? האָט מען פון די שטובער געפרעגט, — „ניין, ניין, מ׳ראבעוועט נאָר די קלייטן, די סאָלדאטן אלע שרייען „אָן בלוט"...

און יידן זענען ארויסגעגאנגען, צו ערשטענס מיט א ביסל מורא און דערנאָך דרייסטערע. טאקי ממש זיך אויסגעמישט מיט די סאָלדאטן, וועלכע האָבן פון די אויפגעבראָכענע פינסטערע קלייטן געטראָגן פעק סחורה.

און די סאָלדאטן האָבן באמת קיינעם נישט געטשעפּעט אפילו ווען זיי האָבן געכאפּט אבא צעלניקער וועלכער האָט זיך מישב געווען און איז אריין צו זיך אין קלייט און האָט אויך אָנגעהויבן צו „ראבעווען", האָבן אים די סאָלדאטן געכאפּט אים צוגעפירט צום לאמטערן, באטראכט, געזען אז ער איז א ציווילער, האָבן זיי אים אָנגעהויבן מוסר׳ן — „שעמסט זיך נישט, א ציווילער און קריכסט אויך?"...

אבער ס׳איז דאָך מיין קלייט, האָט אבא זיך גערוּוּט פארטיידיקן, אָבער דו ביזט דאָך א ציווילער, האָבן די סאָלדאטן אליין געטענה׳ט, דיין מזל, וואָס מיר זענען נישט קיין שלעכטע, ס׳זאָלן זיין אנדערע, וואָלט מען דיך פאר אזא זאך גוט אָפּגעשמיסן...

און אבא גייט אוועק פארשעמט, און ס׳ווייזט זיך אים אויס אז זיי זענען אפשר גערעכט...

און פארטיעס סאָלדאטן גייען אום פון קלייט צו קלייט אונטער איין אָנפירער, וועלכער וואָרנט זיי אלעמאָל „אָן בלוט" הייסן זיך עפענען די קלייטן און און טראָגן רויק ארויס די סחורות, פארטראָגן זיי ערגעץ אויף דער „מאהאלע" קומען באלד צוריק נאָך נייע. אפילו ר׳ נחמן כאָץ וועלכער שמ׳ט אין שמאָדט פאר א גברן און איז נישט קיין פחדן, האָט זיך אויך נישט אקעגן געשטעלט ווען די סאָלדאטן האָבן אים אָנגעהויבן דערקלערן, נאָך וואס זאָלן מיר ברעכן די קלייט — האָבן די סאָלדאטן גאנץ נאַיוו דערקלערט — אָן עבירה, מיר וועלן נאָר ארויסנעמען די סחורה, די קלייט וועט בלייבן גאנץ, וועסט דו דיר מאָרגן ברענגען סחורה און ווידער האנדלען...

און נחמן האָט געפאָלגט, אליין אויפגעעפנט די קלייט, אָנגעצונדן דעם לאמפּ, די קלייט האָט זיך באלד אָנגעפילט מיט סאָלדאטן און נחמן האָט זיך ארויפגעשטעלט אויפן טיש און אָנגעהויבן ארויסגעבן סחורה. לאנגע שטיקער שטאָף זענען אויפגעקאטשעט געוואָרן און אויפן אָרט צעשניטן געוואָרן.

„אלעמען גלייך" — האָט געשריגן דער אָנפירער און געמאָסטן אויף זיין לענג, שטיקער וועש-וייד און אויפן אָרט צעשניטן. סאָלדאטן האָבן געכאפּט שטיקער, אייניקע זענען אוועקגעגאנגען, נייע זענען אָנגעקומען און אין קלייט האָט זיך גערעשט ווי אין א מארק-טאָג. צילעצט ווען אין קלייט איז שוין געבליבן ווייניק סחורה, האָט מען זי צעכאפּט, און ווער ס׳איז געווען פלינקער, האָט מער סחורה געכאפּט.

פלוצלינג ווערט א טומל צווישן די סאָלדאטן, און אויף אמאָל ווערט ליכטיק. א ליידיקע קלייט הויבט אָן ברענען און אין א פאָר מינוט נאָך איינע און נאָך איינע און אָט שטייען שוין אלע ליידיקע קלייטן אין פייער, רויטע פלאמען-צונגען הויבן זיך אויף אין שווארצן הימל, און אין דער ליכטיקייט הויבן זיך אָן די סאָלדאטן צוצוגיין און דער גאנצער מארק-פלאץ ווערט ליידיק. דאס פייער כאפּט ארום אלע קלייטלעך און באלויכט דאס גאנצע שטעטל ווייט ארום זיך. מיידלעך וועלכע האָבן פארלוירן זייערע אלט-געזעסענע נעסטן צווישן די קלייטלעך, לויפן ארום אהין און אהער, זוכן זיך צו ראטעווען פונם פייער...

אין ערגיץ ווי אין א ווינקל זיצט נאָך א יונג סאָלדאטל קעגן די ברענענדיקע קלייטלעך, זיין יונג כמעט קינדיש פנים לויכט אים אינגאנצן, מיט דער לינקער האנט, לעקט ער האָניק פון א צעבראָכן פארנעסן פעסל, און מיט דער רעכטער האנט טאָרעט ער א געזונטן בערדיקן סאָלדאט, וועלכער שטייט לעבן אים, — „זעסט פאָטעריל ס׳ברענט"...

און ווען די ערשטע טאָג-שטראלן האָבן אָנגעהויבן שיינען, האָבן זיי שוין געטראָפן א פרייעם פלאץ. ערגיץ ווי האָבן זיך נאָך גערויכערט נישט דערברענטע שטיק לעדהאָלץ. פרייער, און עפעס ווי שטאָלצער איז געשטאנען דאס קלויסטערל וועלכעס האָט זיך אין דער נאכט באפרייט פון די יידישע קלייטלעך און בולטער האָבן זיך ארויסגעזען די גרויסע שווארצע, סלאווישע אותיות „קומט אהער, אהער איר גלויביקע"...

און יידן ווי טויטע שאָטנס זענען אומגעגאנגען, געזוכט, געגנישטערט פארגעסענע „שיריים" פון זייער צעראבעוועט פארמעגן, געפונען „מציאות", א פאָר הענטלעך, א פערלמוטער קנעפּעלע, א פאָר קאלעכלעך פעפער, א שטיקל דראט א. א. וו.

און פון מזרח-זייט האָבן אָנגעהויבן ארויסקוקן רויטע זונען-שטראלן וועלכע האָבן זיך טייוויליש איבערגעווינקן מיט די שמאָלע קלויסטער-פענסטערלעך. א נייער מזרח האָט ארויפגעבראכט בלוטיקע זון און באַנאָסן מיט ליכט דאס שטעטאלע מיט די סעלערגרובער וואָס ס׳איז געבליבן נאָך די אָפּגעברענטע קלייטלעך, די יידן, וואָס האָבן געזוכט דאס, וואס די סאָלדאטן האָבן פארגעסן צוצונעמען און קיינער האָט נישט א טראכט געטון, צי ברענגט נישט דער רויטער פרימאָרגן עפעס נאָך שרעקלעכערס...

———

פאַרשידענע זאַכן, וואָס איך האָב אויסגעפאָרשט אויף דעם דאָזיקן געביט, זייענדיק שטאַרק צופרידן, צו טרעפן זיך מיט אַ מענטשן, וואָס איז גרייט עפּעס אויפצוטון, בכדי אויפצוועקן די אויפמערקזאַמקייט פון דער יידישער עפנטלעכקייט אויף די, כמעט, פאַר קיינעם נאָך נישט באַקאַנטע דענקמאָלן פון יידישער קונסט און קולטור.

דער אינזשינער פ ר ע נ ק ל האָט טאַקע זיין הבטחה מקיים געווען און געהאַלטן אין בערלין אַ פאָרטראַג פאַר דער דאָרטיקער היסטאָרישער סעקציע פון „ייוואָ", און מיר זענען אים באמת זער דאַנקבאַר דערפאַר.

נאָך מער: מיר דרוקן אים אויס אונזערע דאַנקבאַרע געפילן טאַקע דערפאַר אויך, וואָס ער האָט אונז און טשערנאָוויץ בכלל אַזוי שען געשילדערט אין בערלין.

ער האָט נעמלעך דערציילט, אַז נאָכפרייגענדיק אין טשערנאָוויץ, — ווי ער איז זיך נוהג אין יעדער שטאָט וווּהין ער קומט, — אויב עס זענען דאַ נישט פאַראַן אַלטע אינטערעסאַנטע שילן אָדער אַלטע בית־עלמינס, האָט ער פון קיינעם נישט געקאָנט אַרויסבאַקומען קיין שום קלאָרע תשובה.

ערשט אויף זיין באַמערקונג אַז אין אַזאַ אַלטער יידישער שטאָט ווי טשערנאָוויץ, מוז אומבאַדינגט ערגעץ־ווו זיין אַן אַלטער בית־עולם, האָט מען אים געענטפערט, אַז ס'איז טאַקע דאָ עפּעס אַ שטיקל אַלטער בית־עלמין, אָבער ער איז שטאַרק פאַרוואָרלאָזט און גאָר נישט אינטערעסאַנט, און קיינער האָט אים נישט] געוואָלט אַהין פירן.

מיט גרויס מי — דערציילט דאָרט פרענקל ווייטער — האָט זיך אים איינגעגעבן צו פועלן מ'זאָל אים דאָך אַנווייזן, ווו דער דאָזיקער בית־עולם געפינט זיך, און ער האָט דערביי טאַקע דעמאָנסטרירט, פאַר דעם בערלינער עולם, די פּראַכטפולע אוצרות פון יידישער קולטור, וואָס ע ר ה א ט א נ ט ד ע ק ט, ביי אונז אין טשערנאָוויץ.

די טשערנאָוויצער יידישע באַפעלקערונג דאַרף מקבל־פנים זיין דעם דאָזיקן מענטשן, מיטן גרעסטן דרך־ארץ, וואָס ס'פאַרדינען אַזעלכע אַנטדעקער ווי ער.

דר. מ א ק ס ד י א מ א נ ט.

———

טעאַטער

יידישע פאָלקסמעלאָדיע.

צו פרוי דאַלוצקאַיאַס ערשטן אַרויסטריט אין טשערנאָוויץ.

הילדאַ דאַליצקאַיאַ איז אָן אַ שום ספק אַן אויסגעצייכנעטע אינטערפּרעטין פון יידישן פאָלקס־ליד.

די דאָזיקע הסכּמה, וואָס דער ייד. טעאַטער־פאַריין האָט אין זיינע איינלאַדונגען, געגעבן דער קינסטלערין אַלס פאַרשום, איז כשר פאַרדינט און נישט איבערטריבן.

הילדאַ דאַליצקאַיאַ באַזיצט פיינע טעכניק, פאַרמאָגט די נויטיקע שטים־מיטלען און איז בכח מיט איר אייגנאַרטיקן אויסטייטשן פון יידישן פאָלקסליד אַריינצופירן דעם צוהערער אין אַ וועלט פון באַגייסטערונג.

אַ תענוג איז צו הערן ווי פרוי דאַליצקאַיאַ אינטערפּרעטירט יידישע פאָלקס־לידער — אַזוי פּרימיטיוו, אַזוי נאַטירלעך און אַזוי ליבהאַרציק, פּונקט ווי עס איז עס בהרגל דער אַנאָנימער באַשעפער פון פאָלקסליד.

אַ פּרעסע־טיי אין אַ הויז פון אַ יידישן קינסטלער, פאַרופן פון יידישן טעאַטער־פאַריין, געציילטע פאַר מענטשן, ליבהאָבער פון יידישן וואָרט — און פרוי דאַלוצקאַיאַ עפנט אַ קליין פענסטערל צום אוצר פון ייד. פאָלקסמעלאָדיע.

שוין „סלוצק, מיין שטעטעלע", דער אַריינפיר פון נישט־געבונדענעם פּראָגראַם, האָט געשאַפן אַ האַרציקן קאָנטאַקט צווישן צוהערער און קינסטלערין.

שטייט אַ יינגע פרוי און מיט איר קינסטלערישער געזאַנג־אינטערפּרעטאַציע, פירט זי אייך דורך אַ שטיק יידישע שיינקונסט און פאָלקס־מוזיק. „משהלע" „מיקיטקאַ", „אַף ברי", „80 ער און 70 ער" — און און אַלע אַנדערע לידער, האָבן צוריקגעלאָזט אַ שטאַרקען רושם ביי די צוהערער, וועלכע האָבן געדאַנקט דער קינסטלערין מיט לאַנגדויערנדיקע אַפּלאָדיסמענטן.

אַ פיינעם יישר־כח דעם יידישן טעאַטער־פאַריין פאַרן אַראַנזשירן פון דאָזיקן קליינעם קאָנצערט, וועלכער איז מסתמא נאָר אַן אַריינפיר צון אַ גרעסערן פאָלקסלידער־קאָנצערט, דורכגעפירט פון דער קינסטלערין, פרוי דאַליצקאַיאַ.

(נ.)

———

„דער גאָלדענער פּאַדעם".

אָפּערעטע אין 3 אַקטן מיט אַ פּראָלאָג פון טאָמאַשעווסקי, מוזיק פון גאָלדפאַדן.

גאָלדפאַדנס לעבן און טויט, זער אַ דאַנקבאַר און וויכטיק מאַטעריאַל, און וויכטיק איז אויך צו באַקענען די יידישע פאָלקסמאַסן מיט דעם אייגנאַרטיקן שווערן לעבנס־וועג פון דעם שעפער פונם ייד. טעאַטער. און ווי נאָך אויף אַ פּאָפּולערן אופן האָט מען דאָס געקאָנט טון, ווי אויפבויען אַ גאָלדפאַדן־רעווי, לאָזן דעמאָנסטרירן פון דער בינע אַ שטיק היסטאָריע פון ייד. טעאַטער?

צי איז אָבער טאָמאַשעווסקין דאָס געלונגען? צי זענען די דריי אַקטן פון „דער גאָלדענער פּאָדעם" געווען דער סוראָגאַט פאַר אַ קאַפּיטל צי צוויי קאַפּיטלעך גאָלדפאַדן־היסטאָריע? ניין און נאָכאַמאָל ניין! טאָמאַשעווסקי האָט מיט פאַרמאַכטע אויגן אַרויסגעכאַפּט אַ זשמעניע פון דעם גרויסן האַמבאַר גאָלדפאַדן־אַ צרות און פון די זשמעניע קערנער געבויט אַ פּיעסע.

דער פּראָלאָג, וואָס האָט די אויפגאַבע אַריינצופירן אין די געשעענישן האָט זיך מיט די 3 אַקטן כמעט נישט אָנגעקערט. דער ערשטער אַקט לאַנגווייליק ביז גאָר, דער דריטער—באַנאַל, דער צווייטער אַקט האָט שוין אין זיך געהאַט פונקען, אָבער זיינע חסרונות האָבן אויך צו פיל געשטאַכן אין די אויגן.

פון גאָלדפאַדן'ס לעבן האָבן מיר נישט נאָר געוואָלט זען דעם אָדעסער פּאָליציימייסטער (אגב האָט דער עפּיזאָד באַדאַרפט געגעבן ווערן נאָר אופן שפּיץ נאָפּל). פאַר אונזערע אויגן האָבן זיך באַדאַרפט דורכגעשלונגלען בר כוכבא, שולמית, דינה, קאַלדוניע, האָצמאַך און אפילו קוני־לעמלס. זיי אַלע זענען איברים פון גאָלדפאַדנס לעבן, און טאָמאַשעווסקי האָט אונז וועגן זיי דערציילט נאָר ברמיזה, בשעת די ערטער וואָס זיי האָבן באַדאַרפט אויספילן, האָבן פאַרנומען מעלויענדיקע סצענעס, וואָס האָבן קיין שום באַדייטונג נישט פאַר גאָלדפאַדן, און שוין גאָר נישט פאַרן טעאַטער.

דערפאַר אָבער האָבן אונז די גאָלדפאַדן־לידלעך אַזוי דערוואַרעמט, אַז מיר האָבן אויף אַ מינוט געקאָנט פאַרגעסן די חסרונות.

די גאָלדפאַדן־פיגור קאָנען מיר זיך בעסער נישט פאַרשטעלן ווי ט א מ א ש ע ו ו ס ק י האָט זי איבערגעגעבן. זיין שפּיל אין דריטן אַקט איז געשטאַנען אויף דער הויך און האָט אַלעמען באַפרידיקט.

די פיינע שטים פון ר ו ת ־ ר ע נ ע ע האָט דאָס מאָל נישט אַזוי געקלונגען ווי מיר זענען געוווינט, אין דעם איז אָבער שולדיק די נישט זער גוטע אַקוסטיק פונם פּאַוויליאָן־טעאַטער. פון איר „שבת יום־טוב און ראש חדש" וואָלט גאָלדפאַדן אַליין אויך געווען צופרידן. הנאה האָט מען געקאָנט האָבן, זייענדיק מיט וויפיל טעמפּעראַמענטקייט און יינגקייט רחל א ק ס ל ר א ד גיט נאָך איבער אַ ראָל.

פרל. ז א ל א ט א י א איז לעבעדיק, זאָגט אַ סך צו, נאָר ס'פעלט איר נאָך רוטינע. פ־ווי ש ו וא ר צ מ א ן — וואָיל.

ז א כ א ר א ו — גוט אין אַלטעטשקן זיירן און נאָך בעסער אין דער ראָל פון צוקערמאַן. דערמאָנט זאָל נאָך ווערן פר. זאכאראו. ב א ד ע ר אַלס גראָדנער איז אויף דער הויך.

אַן אמת צירונג־ריימל פאַר דער גאַנצער פאַרשטעלונג איז גאָלדפאַדנס מוזיק, ביז גאָר פיין באַאַרבעט און מיט געשמאַק דיריגירט פון ז א ה ן ־ פ אל־א ק א ו, וועלכער האָט אונז אויך דאָסמאָל מיט זיין אויווערטור פאַרשאַפט אַן אמתן נחת־רוח.

מ. וו.

תיקון טעות.

אין אַ טיקל פון כמאַראַווסקי: אַנשטאָט: „און שטאַנדפונקט פון זייער קונסט קאָן דאָ, לײדער, נישט אַלע קלאָר מאַכן"... דאַרף זיין „אין שטאַנדפונקט פון ר י י נ ע ר קונסט קאָן דאָ, לײדער, נישט א ל ץ קלאָר מאַכן".

———

באָראָכאָוו־לעזעזאַל אין בוקאַרעשט.

די אָרגאַניזאַציע „פּועלי־ציון" אין בוקאַרעשט איז מודיע, אַז זי האָט געעפנט אין לאָקאַל קאַלעאַ וואַקאַרעשטי נר. 49 אַ ל ע ז ע ־ז אַ ל, וועלכן מ'קאָן באַזוכן יעדן טאָג, פאַרמיטאָג פון 12—10 און אָוונטס פון 10—7. די ב. באָראָכאָוו־ביבליאָטעק ווערט אין גיכן געעפנט. אַלע חברים, סימפּאַטיקער און קולטור־אָרגאַניזאַציעס ווערן געבעטן צו שפּענדן ביכער.

אַדרעס: Medic Dentist I. BEIDER
București I. Calea Vacarești 30.

Med. D. Konrad Merdler

פאַר פרויענקראַנקהייטן (שפּעצ. קויזאַלע דיאַגנאָסטיק און באַהאַנדלונג פון עקרות

אַקאַשאַר און אינערע קראַנקהייטן

רוסישעגאַס נר. 19 (הויז „יאַלאָ" עצקי)

11—1, 3-6

אַ ד ו ו אָ ק אַ ט

לואיס הויסקנעכט

האָט דערעפנט זיין קאַנצליי אין דער

נייע־וועלטג. (סטר. מאַראַשעשטי) 16

פאַרבערייַ און כעמ. רייניקונג

„RECORD"

א. גראָס,

טשערנאָוויץ: רוסישעג. 7: ראַטהויזשטר. 25.

ר י י נ י ק ט,
פ אַ ר ב ט
אַ ל צ י י נ ג

ספּעציאַל־אָפּטיילונג: הערנהוט־רעפּאַראַטורן

אַבאָנירט דעם אומאָפּהענגיגן אָרגאַן „טשערנאָוויצער בלעטער"

פּעלץ־סעזאָן 1929—1930

אַ י י נ לאַ ד ו נ ג.

פּעלץ־אַטעליער ל. גיפּס

ט ש ע ר נ אַ ו ו י ץ

סטר. רעזשעלע פערדינאַנד 18

(הויפּטשטראָז 18)

אימפּאָרטירט פ ע ל ץ ־ ל א נ ע ר דירעקט פון לייפּציג.

ערשטקל. ברייטשוואַנץ־פּערזיאַנער אויך פּעלצמענטל פון 10.000 ליי און העכער

אָריגינאַל בערלינער אָ ווינער מאָדעלן.

פיינסטע אַרבעט נאָר

פון איינענע ווי אויך פון מיטגעבראַכטע מאַטעריאַלן.

ד אַ ס ל ו ק ס ו ס ־ ב אָ ד

„טערקן־באָד" ∷ „BAIA TURCEASCA"

טשערנאָוויץ, שולגאַס

איז גרינדלעך רעמאָנטירט געוואָרן און איינגעריכטעט מיט אַלע באַקוועמלעכקייטן, לויט די מאָדערנע פאָדערונגען פון דער היגיענע

∴ וייט דעם 29־טן אָקטאָבער ווידער געעפנט פאַרן חשובן פּובליקום. ∴

די אָפּטיילונג פאַר שוויץ פאַר הערן איז אָפן ביי טאָג און ביי נאַכט אַחוץ פון 12 ביז 5 נמ. פאַר דאַמען.

האַנען־בעדער געעפנט אַ גאַנצן טאָג. באַזונדערס רעמאָנטירט. נייע קאַבל־וואַנעס. צו דער באַקוועמלעכקייט פון די געסט איז איינגעאָרדנעט אַ היגיענישע ראַזיר־אָפּטיילונג, אַ שפּעציאַליזירטער הינער־אויגן־אָפּעראַטער. — ערשטקלאַסיקער בופעט און די פּונקטלעכסטע באַדינונג. — שטרענגסטע ריינקייט. ווענן כאָוּך בעט די פאַרוואַלטונג.

Editor și Redactor răsponsabil: S. A. Soifer. — Tipografie E. M. Ebner, Cernăuți, str. Regele Ferdinand 8